REGERINGSKANSLIET

Remiss

2014-03-11 S2014/1332/FST

Socialdepartementet

Enheten för familj och sociala tjänster
Christopher Carlson
Departementssekreterare
Telefon 08-405 39 65

STOCKHOLMS STAD
Kommunstyrelsen
Ärendeturet
Ink. 2014 -03- 17
Dnr: 001-419/2014
Till: RVII

Delbetänkandet Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga (SOU 2014:3)

Remissinstanser:

1. Riksdagens ombudsmän (JO)
2. Riksrevisionen
3. Kammarrätten i Stockholm
4. Förvaltningsrätten i Göteborg
5. Förvaltningsrätten i Uppsala
6. Förvaltningsrätten i Luleå
7. Rikspolisstyrelsen
8. Kriminalvården
9. Migrationsverket
10. Datainspektionen
11. Försäkringskassan
12. Socialstyrelsen
13. Inspektionen för vård och omsorg
14. Statens institutionsstyrelse
15. Barnombudsmannen
16. Statskontoret
17. Skatteverket
18. Statens skolverk
19. Statens skolinspektion
20. Specialpedagogiska skolmyndigheten
21. Ungdomsstyrelsen

22. Länsstyrelsen i Hallands län
23. Länsstyrelsen i Skånes län
24. Länsstyrelsen i Stockholms län
25. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
26. Länsstyrelsen i Västerbottens län
27. Länsstyrelsen i Östergötlands län

Postadress 103 33 Stockholm
Besöksadress Fredsgatan 8
Telefonväxel 08-405 10 00
Telefax 08-723 11 91
E-post: s.registrator@regeringskansliet.se

28. Göteborgs universitet (Institutionen för socialt arbete)
29. Linköpings universitet (Tema barn)
30. Lunds universitet (Juridiska fakulteten)
31. Stockholms universitet (Institutionen för socialt arbete)
32. Uppsala universitet (Juridiska fakulteten)
33. Örebro universitet (Akademin för juridik, psykologi och socialt arbete)

34. Alingsås kommun
35. Arjeplogs kommun
36. Bjuvs kommun
37. Eda kommun
38. Emmaboda kommun
39. Flens kommun
40. Gävle kommun
41. Göteborgs kommun
42. Hagfors kommun
43. Hässleholms kommun
44. Kalmar kommun
45. Kumla kommun
46. Landskrona kommun
47. Lessebo kommun
48. Malmö kommun
49. Mariestads kommun
50. Marks kommun
51. Mölndals kommun
52. Nässjö kommun
53. Robertsfors kommun
54. Sala kommun
55. Sigtuna kommun
56. Skellefteå kommun
57. Solna kommun
58. Stockholms kommun
59. Södertälje kommun
60. Timrå kommun
61. Torsby kommun
62. Tyresö kommun
63. Varbergs kommun
64. Vänersborgs kommun
65. Örnsköldsviks kommun

66. Dalarnas läns landsting
67. Jönköpings läns landsting
68. Region Skåne
69. Stockholms läns landsting
70. Örebro läns landsting

71. Akademikerförbundet SSR
72. Barnens Rätt i Samhället (BRIS)
73. FAMNA
74. Forum för familjevård (FfS)
75. Föreningen Maskrosbarn
76. Föreningen Sveriges Socialchefer
77. Goda företagare för barn (Gfbu)
78. Handikappförbunden
79. Kommunala företagens samorganisation (Kfs)
80. Kvinnors nätverk
81. Maskrosföräldrar
82. Riksförbundet för gode män och förvaltare
83. Rädda Barnen
84. Röda korset
85. Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige
86. Samhällets styvbarn
87. Stiftelsen Allmänna Barnhuset
88. Stulen barndom
89. Svenska Vård
90. Sveriges Kommuner och Landsting
91. Vårdföretagarna Almega

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet
senast den 23 juni 2014.

Svaren ska skickas i elektronisk form och då både i word- och pdf-format. Vänligen ange vårt diarienummer S2014/1332/FST.

Remissvaren skickas till följande e-postadresser:
s.registrator@regeringskansliet.se och s.fst@regeringskansliet.se

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen och materialet i betänkandet.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Remissinstanserna kan utan kostnad få ytterligare högst två exemplar av betänkandet. Exemplaren beställs hos Fritzes kundservice,
106 47 Stockholm. Telefon 08-598 191 90, e-post order.fritzes@nj.se.
Ange i beställningen att exemplaren är avsedda för remissändamål.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria *Svara på remiss – hur och varför* (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se (http://www.regeringen.se/sb/d/242/a/3652).

Per-Anders Sunesson
Departementsråd

Kopia till

Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm

Boende utanför det egna hemmet

– placeringsformer för barn och unga

Delbetänkande av Utredningen om tvångsvård för barn och unga

Stockholm 2014

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 2014:3

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss – hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
http://www.regeringen.se/remiss

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice.

Omslag: Elanders Sverige AB.

Tryckt av Elanders Sverige AB.
Stockholm 2014

ISBN 978-91-38-24066-3
ISSN 0375-250X

Till statsrådet Maria Larsson

Regeringen beslutade den 12 juli 2012 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Den 3 september 2012 förordnades överdirektören Håkan Ceder som särskild utredare.

Den 19 juni 2013 beslutade regeringen att komplettera utredningens uppdrag med att också omfatta en översyn av olika placeringsalternativ för barns och ungas boende, vård och fostran enligt SoL och LVU samt att lämna förslag till fler alternativ än vad som finns i dag.

Som sakkunniga i utredningen från den 5 oktober 2012 förordnades departementssekreteraren Jacob Holm, Utbildningsdepartementet, kanslirådet Jessica Lundahl, Socialdepartementet, departementssekreteraren Olle Rosén, Finansdepartementet och kanslirådet Katarina Sundberg, Finansdepartementet. Från och med den 3 september 2013 förordnades som sakkunniga även departementssekreteraren Katarina Arvidsson, Arbetsmarknadsdepartementet och departementssekreteraren Malin Gedda, Justitiedepartementet.

Den 22 november 2012 entledigades Katarina Sundberg. Den 27 mars 2013 entledigades Jacob Holm och som ny sakkunnig förordnades den 28 mars departementssekreteraren Mattias Ahlquist, Utbildningsdepartementet. Den 9 oktober 2013 entledigades Olle Rosén och som ny sakkunnig förordnades den 10 oktober 2013 departementssekreteraren Philip Fridborn Kempe, Finansdepartementet.

Som experter i utredningen från den 5 oktober 2012 förordnades utredaren Håkan Aronson, Socialstyrelsen, verksamhetsområdeschefen Carina Fransson, Gryning Vård AB, juristen Anna-Karin Hildingsson Boqvist, Barnombudsmannen, planeringsdirektören Urban Lindberg, Statens institutionsstyrelse, professorn

Titti Mattsson, Juridiska fakulteten, Lunds universitet och handläggaren Sara Roxell, Sveriges Kommuner och Landsting. Den 30 juni 2013 entledigades Håkan Aronsson och som ny expert förordnades den 11 september 2013 juristen Monica Jacobsson, Socialstyrelsen. Den 3 september 2013 förordnades inspektören Ann-Charlotta Brandett, Inspektionen för vård och omsorg, som expert i utredningen.

Som sekreterare anställdes från och med den 1 november 2012 utredaren Berith Josefsson och verksjuristen Pernilla Krusberg. Håkan Aronsson anställdes som sekreterare från och med den 12 augusti 2013 till och med den 10 februari 2014.

Utredningen, som antagit namnet Utredningen om tvångsvård för barn och unga, överlämnar härmed delbetänkandet *Boende utanför det egna hemmet - placeringsformer för barn och unga* (SOU 2014:3).

Utredningens uppdrag i denna del är härmed slutfört.

Stockholm i februari 2014

Håkan Ceder

/Håkan Aronsson
Berith Josefsson
Pernilla Krusberg

Innehåll

Förkortningar **13**

Sammanfattning **15**

1 Författningsförslag **29**

2 Utredningens uppdrag och arbete **91**

2.1 Direktiven 91
2.1.1 Områden som behandlas i delbetänkandet 91

2.2 Hur arbetet har bedrivits 92

2.3 Betänkandets disposition 93

3 Samhällsvårdens utveckling **95**

3.1 Utvecklingen under tre decennier 95
3.1.1 Återförenings-, närhets- och anhörigprincipen 95
3.1.2 Trendbrott i efterfrågan på institutionsvård 96
3.1.3 Kraftig privatisering av institutionsvården 97
3.1.4 Professionalisering av familjehemsvården 98
3.1.5 Bättre struktur i planering och uppföljning av vården 99
3.1.6 Ökad kunskap om utfall och evidensbaserade metoder 100
3.1.7 Barnrättighetsperspektivet behöver stärkas ytterligare 101
3.1.8 Sammanbrott i vården – ett stort problem 102
3.1.9 Vanvård inom samhällsvården 103

3.2 Insatser från statens sida under senare år ... 103
3.2.1 Barnets bästa och rätt till delaktighet ... 103
3.2.2 Uppföljning och övervägande av vården ... 104
3.2.3 Krav på avtal och att behövlig utbildning erbjuds ... 105
3.2.4 Program för trygg och säker vård ... 105
3.2.5 Stöd efter en vårdnadsöverflyttning ... 106
3.2.6 Uppföljning efter avslutad placering ... 106
3.2.7 Adoption som alternativ till familjehemsplacering ... 107
3.2.8 Ersättning på grund av vanvård ... 107

3.3 Statistik – heldygnsinsatser och kostnader ... 108
3.3.1 Antalet placeringar ökar ... 108
3.3.2 Familjehem är den vanligaste placeringsformen ... 109
3.3.3 Jourhemsplaceringarna ökar ... 110
3.3.4 Ensamkommande utgör en stor del av de HVB-placerade ... 110
3.3.5 Kostnadsutvecklingen inom barn- och ungdomsvården ... 111

4 Dagens placeringsformer ... 113

4.1 Den rättsliga innebörden av en placering ... 113
4.1.1 Olika begrepp används ... 113
4.1.2 Socialnämndens ansvar för barn och unga ... 114
4.1.3 Vårdnadshavarens ställning ... 115

4.2 Lagen anger familjehem och HVB som placeringsformer ... 115

4.3 Socialnämnden kan i andra former medverka till boende utanför det egna hemmet ... 116
4.3.1 Medgivande för privatplacering ... 116
4.3.2 Tillfällig placering i nätverket ... 116
4.3.3 Bistånd till ungdomar i form av boende ... 117

4.4 Tillståndsplikt för enskild verksamhet ... 118
4.4.1 Bakgrund ... 118
4.4.2 Nuvarande bestämmelse ... 119
4.4.3 HVB-begreppet har snävats in ... 120
4.4.4 Uppföljning och återkallande av tillstånd ... 121

4.5 Övriga regler för kvalitet och säkerhet ... 123
4.5.1 Socialnämnden har ett övergripande ansvar för god vård ... 123

4.5.2 Socialnämnden har ett uppföljningsansvar ... 123
4.5.3 Regler vid placering i familjehem och HVB ... 124
4.5.4 Regler vid placering i familjehem och jourhem ... 125
4.5.5 Regler vid placering i HVB ... 126

4.6 Socialstyrelsens föreskrifter ... 128

4.7 Inspektionen för vård och omsorg svarar för den statliga tillsynen ... 129
4.7.1 Tillsynsmyndighetens ansvar ... 129
4.7.2 Information till placerade barn och unga ... 129
4.7.3 Särskild tillsyn över HVB för barn och unga ... 130
4.7.4 Sanktioner ... 130

5 Definitioner och gränsdragningar ... 131

5.1 Uppdraget ... 131

5.2 Nuvarande definitioner ... 131
5.2.1 Placeringsformer ... 131
5.2.2 Vård och behandling ... 132
5.2.3 Barn och unga ... 132

5.3 Professionalisering och privatisering ... 133

5.4 Ramarna för familjehem ... 134
5.4.1 Yrkesmässig verksamhet – ett centralt begrepp ... 134
5.4.2 Familjehemsuppdraget är personligt ... 136

5.5 Gränsdragningen mellan familjehem och HVB ... 138
5.5.1 Antalet barn i samma familjehem ... 138
5.5.2 Aktuell kartläggning ... 140

5.6 Ramarna för HVB ... 141
5.6.1 Stor spännvidd ... 141
5.6.2 Definitionen har ändrats ... 141
5.6.3 Begreppet HVB har ifrågasatts ... 142
5.6.4 Målgruppen för HVB ... 143

5.7 Utredningens överväganden och förslag ... 143
5.7.1 Inledande överväganden ... 143
5.7.2 Begreppet barn och unga ... 144
5.7.3 Vård är ett övergripande begrepp ... 145
5.7.4 Tydligare ramar för familjehem ... 146

5.7.5 Ökad uppsikt då hem tar emot många barn 151
5.7.6 En ny definition av HVB 154

6 Krav på familjehem och jourhem 161

6.1 Uppdraget 161

6.2 Hemmet ska vara utrett av en socialnämnd 161

6.3 Inga lagstadgade krav på familjehem och jourhem 162

6.4 Utredningens innehåll och metoder 162
6.4.1 Utredningsområden 163
6.4.2 Bedömningen 163
6.4.3 Informationskällor 164
6.4.4 Utredningsmetoder 165

6.5 Krav på socialnämnden att tillhandahålla utbildning 166

6.6 Socialnämnden måste teckna avtal med familjehem 167

6.7 Förbud att ta emot andras barn i sitt hem 167

6.8 Tillsyn av familjehems- och jourhemsvården 168

6.9 Medgivande för privatplacering 169

6.10 Utredningens överväganden och förslag 171
6.10.1 Inledande överväganden 171
6.10.2 Utredning av familjehems och jourhems allmänna lämplighet och beslut om medgivande 171
6.10.3 Hemmet ska ha förutsättningar att tillgodose barnets eller den unges specifika behov 179
6.10.4 Obligatorisk registerkontroll 180
6.10.5 Krav på grundläggande utbildning 184
6.10.6 Sprida kunskap om socialnämndens ansvar då ett hem bedöms olämpligt 185
6.10.7 Kontinuerlig verksamhetstillsyn av familjehems- och jourhemsvården 187
6.10.8 En särskild bestämmelse om medgivande för privatplacering 188
6.10.9 Familjehem enligt LSS ska också vara utredda 189

7 Särskilda krav vid tillfälliga placeringar ... 191

7.1 Uppdraget ... 191

7.2 Bakgrund till att jourhem fördes in i lagen ... 191
7.2.1 Närstående ska inte betraktas som jourhem ... 192

7.3 Jourhemmens allmänna lämplighet utreds ... 192

7.4 Vårdtiden är begränsad ... 193

7.5 En jourhemsplacering innebär lägre krav ... 193

7.6 Bristande insyn i vissa jourhem ... 194

7.7 Utredningens överväganden och förslag ... 194
7.7.1 Inledande överväganden ... 194
7.7.2 En definition av jourhem förs in i SoF ... 195
7.7.3 Medgivandet ska vara förenat med villkor och omprövas ... 196
7.7.4 En tidsgräns för tillfällig placering hos en närstående ... 199

8 Förmedling av hem med konsulentstöd ... 205

8.1 Uppdraget ... 205

8.2 Förstärkt familjehemsvård ... 205
8.2.1 Rättsliga förutsättningar ... 207
8.2.2 Granskningar av konsulentverksamheten ... 207
8.2.3 Tidigare överväganden om tillståndsplikt ... 209

8.3 Utredningens överväganden och förslag ... 210
8.3.1 Allmänna överväganden ... 210
8.3.2 Säkerheten för placerade barn motiverar tillståndsplikt ... 215

9 Utveckling av familjehemsvården ... 219

9.1 Samhället är beroende av en väl fungerande familjehemsvård ... 219
9.1.1 En komplex och osäker konstruktion ... 219
9.1.2 Villkor för uppdrag som familjehem ... 220
9.1.3 Det saknas en nationell bild ... 221
9.1.4 Brist på familjehem ... 222

9.1.5 Statens stöd anses nödvändigt ... 223
9.1.6 Ett förbättringsarbete pågår ... 224

9.2 Utredningens överväganden och förslag ... 225
9.2.1 Inledande överväganden ... 225
9.2.2 Socialnämnden behöver stärka sin verksamhet för rekrytering, stöd och handledning ... 225
9.2.3 Nationella insatser för att underlätta rekrytering av familjehem ... 226
9.2.4 Nationellt centrum för familjehemsvård ... 228

10 Nya placeringsformer ... 231

10.1 Särskilt uppdrag ... 231
10.1.1 Socialstyrelsens skrivelse ... 232

10.2 Bakgrund till behovet av andra placeringsalternativ ... 232
10.2.1 Institutionsvården har ifrågasatts ... 232
10.2.2 Öppenvården har inte lett till färre placeringar ... 233
10.2.3 Placeringstiderna har blivit kortare ... 234
10.2.4 Familjehemsvården har fått en annan roll ... 234
10.2.5 Ökat fokus på utslussning och eftervård ... 235
10.2.6 Ensamkommande barn och unga ... 236

10.3 ”Placeringsformer” i en rättslig gråzon ... 240
10.3.1 Stödboende i olika former ... 241
10.3.2 Behandling i familj ... 242

10.4 Exempel från andra nordiska länder ... 246
10.4.1 Placering i eget boende i Danmark ... 246
10.4.2 Stödboende och institution med hem i Norge ... 248

10.5 Utredningens överväganden och förslag ... 249
10.5.1 Inledande överväganden ... 249
10.5.2 Placeringsformer för barn ... 251
10.5.3 Stödboende – en ny placeringsform ... 256
10.5.4 Behandling i familj – en ny placeringsform ... 265
10.5.5 Uppföljning och utvärdering av de nya placeringsformerna ... 273

11 Konsekvenser av förslagen ... 275

11.1 Uppdraget ... 275

11.2 Inledning ... 276
11.2.1 Kommittéförordningen ... 276
11.2.2 Finansieringsprincipen ... 276

11.3 Konsekvenser för barn och unga ... 278

11.4 Ekonomiska konsekvenser ... 282

11.5 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen ... 302

11.6 Konsekvenser för små företag ... 305

11.7 Konsekvenser för att nå de integrationspolitiska målen ... 306

11.8 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet ... 306

11.9 Övriga konsekvenser ... 307

12 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ... 309

12.1 Ikraftträdande ... 309

12.2 Övergångsbestämmelser ... 309
12.2.1 Hem för omvårdnad och behandling ... 310
12.2.2 Medgivande att ta emot barn i jourhem ... 310
12.2.3 Krav på genomgången utbildning ... 311
12.2.4 Verksamheter som föreslås bli tillstånds- respektive anmälningspliktiga ... 311
12.2.5 Krav på registerkontroll ... 313

13 Författningskommentar ... 315

Referenser ... 339

Bilagor

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2012:79 ... 347

Bilaga 2 Tilläggsdirektiv 2013:74 ... 363

Förkortningar

AR	Allmänna råd
BBIC	Barns behov i centrum
BrB	Brottsbalken
BO	Barnombudsmannen
Dir	Direktiv
Dnr	Diarienummer
Ds	Departementsserien
EU	Europeiska unionen
FB	Föräldrabalken
FN	Förenta Nationerna
FL	Förvaltningslagen (1986:223)
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
HOB	Hem för omvårdnad och behandling
HSL	Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)
HVB	Hem för vård eller boende
IL	Inkomstskattelagen (1999:1229)
IVO	Inspektionen för vård och omsorg
JO	Justitieombudsmannen
LSS	Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade
LVM	Lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall
LVU	Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
MTFC	Multidimensional Treatment Foster Care
MultifunC	Multifunktionell behandling på institution och i närmiljö

OSL	Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
Prop	Proposition
PSL	Patientsäkerhetslagen (2010:659)
PTSD	Posttraumatiskt stressyndrom
PUT	Permanent uppehållstillstånd
RF	Regeringsformen
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SiS	Statens institutionsstyrelse
SKL	Sveriges Kommuner och Landsting
SoF	Socialtjänstförordningen (2001:937)
SoL	Socialtjänstlagen (2001:453)
SOSFS	Socialstyrelsens författningssamling
SOU	Statens offentliga utredningar
SIP	Samordnad individuell plan
TF	Tryckfrihetsförordningen

Sammanfattning

Utredningens uppdrag och arbete

Regeringen beslutade den 12 juli 2012 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Av direktiven framgår att även vissa frågor som rör socialtjänstlagen (2001:453, SoL) ingår i uppdraget (dir. 2012:79). Syftet är att ytterligare stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga. Utredningen antog namnet Utredningen om tvångsvård för barn och unga.

Genom tilläggsdirektiv, beslutade den 19 juni 2013, har utredningen dessutom fått uppdraget att se över olika placeringsalternativ för barns och ungas boende, vård och fostran enligt SoL och LVU och att lämna förslag till flera alternativ än vad som finns i dag (dir. 2013:74). Förslagen ska svara mot barns och ungas skiftande behov, säkerställa god kvalitet och kostnadseffektivitet i verksamheten och tillgodose barns och ungas behov av skydd.

Detta delbetänkande innehåller förslag i enlighet med tilläggsdirektiven. Därutöver behandlas vissa frågor som ingår i utredningens ursprungliga direktiv. Det gäller bland annat om kraven på familjehems- och jourhemsföräldrars lämplighet bör skärpas, om privata verksamheter inom familjehemsvården i vissa fall bör vara tillståndspliktiga samt hur kraven bör utformas på verksamheter som befinner sig i gränslandet mellan familjehem och hem för vård eller boende (HVB). I betänkandet behandlas dessutom en rad andra frågor som är av vikt för att ge förutsättningar för en god och säker vård.

Utredningen har lagt stor vikt vid att inhämta information och synpunkter från olika aktörer inom området, t.ex. representanter från socialtjänsten, rättsväsendet, branschorganisationer för HVB,

familjehemsorganisationer och organisationer som på olika sätt arbetar för att stärka barns rättigheter.

Samhällsvårdens utveckling

Utredningen har inledningsvis gett en översiktlig bild av utvecklingen av samhällsvården för barn och unga sedan socialtjänstreformen. En viktig förändring är den starka betoningen av att placerade barn ska få hjälp med att behålla kontakten med sin familj och att socialnämnden vid placering i första hand ska överväga om barnet kan tas emot av anhöriga eller närstående. Samtidigt har lagstiftningsåtgärder vidtagits för att underlätta vårdnadsöverflyttning till familjehemsföräldrar för att öka tryggheten för långsiktigt placerade barn.

Sedan 1990-talet har antalet placeringar av ungdomar ökat kraftigt, särskilt på institution. Kommunerna har satsat på att utveckla öppenvårdsalternativ och även på att ersätta institutionsvård med familjehemsvård för ungdomar med beteendeproblem. Institutionsvården av ungdomar har dock inte minskat i ett nationellt perspektiv. Sedan år 2005 har institutionsplaceringarna av ungdomar återigen ökat kraftigt. Ökningen under denna senare tid anses till största delen förklaras av de ensamkommande barnen.

HVB-vården har genomgått en kraftig privatisering. Inom familjehemsvården har ett hundratal privata verksamheter etablerats som knyter till sig familjehem och jourhem och förmedlar dessa till socialtjänsten i kombination med stöd och handledning till hemmen.

Socialtjänstens arbete med planering och uppföljning av vården har förbättrats, även om det fortfarande finns brister och lokala skillnader. Kunskapen om utfallet av vården har ökat och fäst uppmärksamheten på placerade barns hälsoproblem och brister i deras utbildning. Medvetenheten om risker som är förknippade med vården har ökat, bland annat som en följd av den upprättelseprocess som genomförts för personer som drabbats av vanvård under tiden i samhällsvård.

Barnrättsperspektivet i lagen har successivt stärkts. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har ett ansvar för information till placerade barn och unga om deras rättigheter och har också en direkttelefon för frågor och klagomål från placerade barn och unga. Tillsynen av HVB är förstärkt och vid de återkommande inspektion-

erna ska den som genomför inspektionen samtala med de barn och unga som samtycker till det.

Trots vidtagna åtgärder framförs från flera håll att placerade barns rättigheter och delaktighet i vården behöver stärkas ytterligare. Stabiliteten i vården behöver också förbättras, eftersom sammanbrott är vanligt förekommande.

I översikten redovisas även viss statistik och statens insatser under senare år inom samhällsvårdens område.

Dagens placeringsformer

Socialnämndens särskilda ansvar för barn och unga omfattar åldersgruppen 0–20 år. Familjehem och HVB är de placeringsformer som lagen anger. Jourhem är reglerat, men utan en egen definition i socialtjänstförordningen (2001:937, SoF). Socialnämnden kan även i andra former medverka till barns boende utanför det egna hemmet, exempelvis genom tillfällig placering i nätverket eller medgivande för privatplacering, som sker på initiativ av vårdnadshavaren.

Utredningen redovisar de bestämmelser för kvalitet och säkerhet som omgärdar dagens placeringsformer i SoL, SoF och Socialstyrelsens föreskrifter. Vidare redogörs för bestämmelserna om tillståndsplikt för enskild verksamhet och den statliga tillsynen inom området.

Definitioner och gränsdragningar

I direktiven betonas vikten av att termer och begrepp används på ett konsekvent sätt och att definitioner kan behöva ses över. I utredningens uppdrag ingår också att analysera gränsdragningen mellan familjehem och HVB.

I dag råder oklarhet kring vanligt förekommande begrepp som barn och unga respektive vård. Vissa bestämmelser i nuvarande SoL gäller barn, andra gäller barn och unga respektive barn och ungdom. I SoL klargörs att med barn avses varje människa under 18 år, men det finns ingen definition av unga eller ungdom. Utredningen föreslår att begreppet ungdom konsekvent ska ersättas av begreppet unga. I syfte att förtydliga begreppet barn och unga föreslås ett tillägg i den aktuella bestämmelsen om att med barn och unga ska avses varje människa under 21 år. De föreslagna

förändringarna syftar till en konsekvent användning av begreppen barn respektive barn och unga, beroende på vilken målgrupp en bestämmelse vänder sig till.

Vård används i dag såväl som ett övergripande begrepp som för att benämna ett visst innehåll i en placering utanför det egna hemmet. Ibland används vård liktydigt med behandling. Utredningens bedömning är att vård ska användas som ett övergripande begrepp som beskriver insatser och åtgärder enligt en viss lagstiftning, i det här sammanhanget SoL eller LVU. Innehållet i vården kan vara omvårdnad, fostran, stöd, tillsyn eller behandling. I praktiken förekommer ofta inslag av flera av begreppen i de olika placeringsformerna.

Utredningen anser att SoF:s definition av begreppet familjehem behöver ändras för att anpassas till det vårdbegrepp som utredningen förordar och också förtydligas för att bättre beskriva innehållet i placeringsformen. Familjehem kan i vissa fall bedrivas på ett sätt som liknar HVB, men utan att behöva leva upp till de krav som ställs på denna placeringsform. Utredningen anser att ett familjehem ska kännetecknas av att uppdraget är personligt och erbjuder det placerade barnet en familjetillhörighet. Om hemmet i stället drivs som näringsverksamhet, dvs. självständigt, varaktigt och för ett ekonomiskt utbyte (vinstsyfte) ska HVB-tillstånd finnas. Enligt den föreslagna definitionen ska med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande omvårdnad och fostran, eller vuxna för omvårdnad, och som inte bedrivs som näringsverksamhet.

För att ytterligare skapa klarhet i ramarna för vård i familjehem och jourhem, bör Socialstyrelsen ges i uppdrag att ta fram och sprida information om innehållet i och förutsättningarna för sådan vård. Socialstyrelsen bör också ges uppdraget att i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ta fram en mall för avtal mellan socialnämnd och familjehem respektive jourhem. Den ska bland annat ange de områden som avtalet behöver reglera.

Begreppet hem för vård eller boende (HVB) har i olika sammanhang kritiserats för att vara otydligt. Utredningen anser att det nuvarande begreppet bör ersättas med begreppet hem för omvårdnad och behandling (HOB), som på ett bättre sätt speglar innehållet i insatsen. Även definitionen i SoF bör ändras. Med hem för omvårdnad och behandling ska avses ett boende inom socialtjänsten som tar emot enskilda för omvårdnad och behandling, av personal som finns tillgänglig i verksamhetens lokaler.

En annan viktig fråga som gäller gränsdragningen mellan familjehem och HVB är hur många barn som samtidigt ska kunna vara placerade i familjehem. Utredningen anser det problematiskt utifrån kvalitets- och säkerhetsaspekter om en familj tar emot fler barn än vad som är rimligt utifrån de berörda barnens behov. Utredningen anser dock att en viss flexibilitet krävs när det gäller att bestämma antalet barn i varje hem. En helhetsbedömning måste göras och ytterst är det socialnämndens ansvar att placerade barn får en trygg och säker vård i familjehemmet. Familjehem och jourhem med fler än tre placerade barn och unga som inte är syskon behöver dock uppmärksammas. I dessa fall föreslår utredningen att en anmälan ska göras till IVO som underlag för myndighetens beslut om tillsyn.

Krav på familjehem och jourhem

I dag är det oklart enligt vilken bestämmelse en utredning av ett presumtivt familjehem eller jourhem bedrivs. Utredningen utmynnar inte heller i något beslut om att hemmet är godkänt för ett sådant uppdrag. Godkännandet anses inkluderat i beslutet om placering av ett visst barn i det aktuella hemmet. Det ställs inte några uttryckliga krav i lag eller förordning på familjehem och jourhem eller på vad utredningen ska omfatta. Det finns i nuläget inte heller något krav på att familjehems- och jourhemsföräldrar ska ha genomgått utbildning.

Utredningen föreslår att en särskild bestämmelse förs in i SoL om utredningen av familjehems och jourhems allmänna lämplighet. Därmed tydliggörs att en sådan utredning har ett annat syfte än en utredning som bedrivs enligt 11 kap. 1 § SoL. Utredningen ska leda fram till ett beslut i fråga om medgivande. En bedömning ska göras av hemmets allmänna förutsättningar att erbjuda barn en god omvårdnad och fostran. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till de tilltänkta familjehems- eller jourhemsföräldrarnas personliga egenskaper, hälsa och sociala förhållanden samt deras förmåga att ge den omvårdnad och fostran som placerade barn i allmänhet behöver. Av en annan bestämmelse i SoL ska det framgå att när det blir aktuellt med en placering i ett enskilt hem ska, utöver allmän lämplighet, krävas att hemmet har förutsättningar att tillgodose det aktuella barnets specifika behov.

Utredningen föreslår vidare att en bestämmelse förs in i SoL om obligatorisk kontroll i Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister vid utredningar av tilltänkta familjehems- och jourhemsföräldrar för barn. Sådan registerkontroll ska också göras i samband med varje ny placering av ett barn i ett familjehem och vid omprövning av medgivande för jourhem.

Det finns sedan den 1 januari 2013 ett lagstadgat krav på socialnämnden att tillhandahålla den utbildning som behövs inför placering i familjehem eller jourhem. Däremot avgör varje kommun om utbildning ska vara ett krav för att få uppdrag som familjehem eller jourhem. Utredningen föreslår att grundläggande utbildning ska vara ett krav för ett sådant uppdrag som rör barn. Socialnämnden får därmed inte anlita familjehems- eller jourhemsföräldrar som inte har genomgått eller avser att genomgå utbildning innan eller i nära anslutning till att uppdraget påbörjas.

I nuvarande regelverk finns en bestämmelse som gör det möjligt för socialnämnden att förbjuda eller begränsa möjligheterna för en person som har sitt hem i kommunen att i hemmet ta emot andras barn. Bestämmelsen används dock mycket sällan. Samtidigt visar den kartläggning som Upprättelseutredningen genomförde om övergrepp och annan vanvård i dagens samhällsvård att socialtjänsten kände till 246 misstänkta fall under åren 2008–2009. Det är troligt att den ringa användningen av bestämmelsen hänger samman med osäkerhet i kommunerna om hur den kan och ska tillämpas. Socialstyrelsen bör därför ges i uppdrag att utarbeta och sprida information om bestämmelsen och om tillämpningen av den.

Utredningen föreslår, i klargörande syfte, att medgivande för privatplacering ska regleras i en egen bestämmelse i SoL. För medgivande krävs att hemmet kan erbjuda barnet en god omvårdnad och fostran. Utredningen ska innehålla obligatorisk kontroll i Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister.

Vidare förslår utredningen att de krav på utredning av familjehem som gäller enligt SoL också ska gälla för familjehem enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), även om dessa placeringar har ett annat syfte. Det innebär att reglerna om allmän lämplighetsbedömning och krav på medgivande blir tillämpliga vid en LSS-insats i form av familjehem. Tillämplig blir också bestämmelsen om att en bedömning ska göras inför en placering av om förutsättningarna i det tilltänkta hemmet svarar mot de behov som barnet har.

Flertalet placerade barn och unga vistas i familjehem där det, jämfört med ett HVB, finns mindre insyn och färre vuxna att vända sig till. Trots detta finns i nuläget inget lagstadgat krav på statlig tillsyn av familjehemsvården på motsvarande sätt som för HVB-vården. Familjehemsvården har inte omfattats av någon nationell tillsyn sedan 2006/2007. Utredningen föreslår att en bestämmelse ska föras in i SoF med krav på regelbunden nationell verksamhetstillsyn av familjehems- och jourhemsvården, dvs. tillsyn av hur socialtjänsten planerar och genomför vården.

Särskilda krav för tillfälliga placeringar

Användningen av jourhem har ökat kraftigt och i praktiken alltmer blivit en egen placeringsform. Utredningen föreslår att en definition förs in i SoF med innebörden att med ett jourhem ska avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden vid upprepade tillfällen tar emot barn för tillfällig omvårdnad och fostran och som inte bedrivs som näringsverksamhet.

Utredningen anser att en tydligare reglering behövs för att stärka tryggheten och säkerheten för de barn som placeras i jourhem. Förslagen syftar till att förbättra uppföljningen av förhållandena i hemmen och kontinuiteten i kontakten mellan socialtjänst och jourhem. Varje socialnämnd som avser att anlita ett jourhem ska fatta ett beslut om medgivande. Medgivandet ska vara förenat med villkor gällande målgruppen. Syftet är att undvika en blandning av personer i olika åldrar och med olika problematik i samma jourhem. Medgivandet ska omprövas årligen. Vid denna omprövning ska Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister kontrolleras.

I förarbetena till reglerna om jourhem uttalades att barn tillfälligt kan placeras i outredda hem i barnets nätverk. Utredningen anser att en sådan placering inte ska kunna pågå någon längre tid. En tillfällig placering av ett barn hos en anhörig eller annan närstående, som inte har medgivande för uppdrag som familjehem eller jourhem, ska enligt utredningens förslag inte utan särskilda skäl få pågå längre än tre månader.

Förmedling av hem med konsulentstöd

Socialnämnden kan anlita privata verksamheter för att få tillgång till familjehem med konsulentstöd i form av handledning och annat stöd. Dessa verksamheter har ökat kraftigt i antal. Utredningen konstaterar att roll- och ansvarsfördelningen mellan ansvarig socialsekreterare och konsulent i vissa fall är oklar och att socialtjänsten ibland överlåter myndighetsuppgifter till de privata verksamheterna, trots att dessa inte har något vårdansvar för det placerade barnet.

I enlighet med direktiven har utredningen övervägt om verksamheter med konsulentstöd till familjehem och jourhem ska vara tillståndspliktiga eller inte. Utredningen föreslår att tillstånd ska krävas från IVO för att få bedriva denna form av verksamhet, eftersom den i hög grad påverkar vården av de placerade barnen genom konsulenternas handledning och stöd till familjehemmen. I praktiken rekryterar dessutom verksamheterna familjehemmen och förmedlar dessa till kommunerna, även om socialnämnden har det fulla ansvaret för utredningen av det hem som man avser att anlita. Tillstånd för verksamheter av detta slag ska lämnas endast om de uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet. Att införa tillståndsplikt för de nu nämnda verksamheterna är en viktig förutsättning för att uppnå en säker och trygg vård i familjehem och jourhem. Tillståndsplikt underlättar också tillsyn av verksamheterna och bidrar till nationell överblick av området.

Utveckling av familjehemsvården

Familjehemsvården spelar en central roll i den sociala barn- och ungdomsvården. Flertalet placeringar görs i familjehem. Samtidigt har familjehemmen fått ett allt mer komplext uppdrag, bland annat genom att hemmen i högre grad också förväntas ta emot barn med beteendeproblem. Det har under lång tid varit svårt att rekrytera tillräckligt många familjehem i förhållande till behovet. En stor del av de barn och unga som numera placeras i familjehem är i behov av särskilt stöd. Denna målgrupp förutsätter lämpliga och kvalificerade familjehem, men också en väl fungerande verksamhet inom socialtjänsten för rekrytering, utbildning och stöd till hemmen. Utredningen understryker mot den bakgrunden betydelsen av att socialnämnden tillgodoser behovet av resurser i den egna organisationen

för rekrytering, samt för stöd och handledning. Det regionala arbetet som pågår behöver också fortsätta och förstärkas.

Att satsa på information och rekryteringsinsatser inom familjehemsvården är ytterst en fråga om säkerhet för placerade barn. För att upprätthålla en hög kvalitet och kunna anpassa hemmen till barnets behov krävs att det finns ett antal familjer att välja mellan. Utredningen anser att ökade insatser behövs både nationellt och regionalt/lokalt för att trygga den framtida rekryteringen av familjehem. En nationell aktör bör därför få i uppdrag att initiera, ta fram material och samordna informationsinsatser riktade till allmänheten om behovet av familjehem och om vad familjehemsuppdraget innebär. Insatserna föreslås pågå under två år, i samarbete med de regionala utvecklingsledarna inom ramen för överenskommelsen mellan regeringen och SKL om stöd till en evidensbaserad praktik.

Det behövs också ett kontinuerligt statligt engagemang för den långsiktiga utvecklingen av familjehemsvården. Utredningen föreslår därför att ett nationellt centrum inrättas med uppdrag att stödja och utveckla familjehemsvården. Målet är att ge förutsättningar för kvalitetsutveckling på området. Ett centrum kan också ta tillvara de olika aktörernas erfarenheter och insatser. Särskilt viktigt är att centrumet lyfter fram barns och ungas egna erfarenheter av familjehemsvård. Centrumet bör erhålla en basfinansiering via statsbudgeten. Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att föreslå organisering och huvudman för centrumet.

Nya placeringsformer

Framväxten av delvis oreglerade placeringsformer är, enligt utredningen, ett utryck för behovet av ökad differentiering av vården och en mjukare utslussning från HVB. Utredningen föreslår två nya placeringsformer. Den första placeringsformen som föreslås föras in i SoL benämns boende för stöd och tillsyn. Enligt definitionen i SoF ska med ett boende för stöd och tillsyn avses ett individuellt boende inom socialtjänsten som tar emot enskilda från 16 år för anpassat stöd och tillsyn av särskilt avdelad personal (stödboende). I första hand är stödboende tänkt som ett placeringsalternativ för 17-åringar och äldre. Undantagsvis kan 16-åringar bli aktuella för stödboende, utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Utredningen bedömer att det finns ett väl dokumenterat behov av stödboende, som en mindre ingripande placeringsform för unga

jämfört med dagens placeringsformer. Det huvudsakliga syftet är att, under trygga och säkra former, träna för ett eget boende och förbereda den unge för ett självständigt vuxenliv.

Av den målgruppsbeskrivning som utredningen redovisar framgår att stödboende kan användas som eftervård för äldre ungdomar efter en tids institutionsvistelse. En grupp som bedöms kunna komma i fråga för stödboende är ensamkommande barn och unga, såvida de inte har behov av mer omfattande behandlings- och omvårdnadsinsatser. Stödboende kan också vara ett självständigt placeringsalternativ, t.ex. för ungdomar som lever i en konfliktfylld eller i övrigt otillfredsställande hemsituation, men inte har så allvarliga beteendeproblem att institutionsvård är motiverad.

Den andra placeringsformen som utredningen föreslår ska föras in i SoL benämns behandlingsverksamhet med familjeboende. Enligt definitionen i SoF ska med denna placeringsform avses en verksamhet inom socialtjänsten som tar emot enskilda för omvårdnad och behandling, i förening med ett boende i en familj (behandling i familj). Minst en familjemedlem ska ha sin huvudsakliga anställning i verksamheten och övriga vuxna som är involverade i barnets vård bör kontrakteras som uppdragstagare. Barnet kan också få en kontaktperson eller kontaktfamilj inom ramen för verksamheten. Behandling i familj är i första hand ett alternativ till behandling i HVB.

Socialnämnden ska vid dessa nya placeringsalternativ ha samma ansvar som vid placering i familjehem och HVB. Det innebär bland annat att socialnämnden ansvarar för att hemmet eller boendet är lämpligt utifrån behovet hos barnet eller den unge, att barnet eller den unge får en god vård och att vården planeras och följs upp. Det ska finnas en särskild socialsekreterare som ansvarar för kontakten med barnet eller den unge. Placeringskommunen behåller ansvaret vid placering i annan kommun. Möjligheten i 11 kap. 4 b § SoL till uppföljning i vissa fall oberoende av samtycke ska dock endast omfatta behandlingsverksamhet med familjeboende.

Nuvarande regler i SoF om att det vid HVB ska finnas en person med lämplig utbildning som förestår verksamheten och i övrigt personal som behövs för en ändamålsenlig verksamhet samt om föreståndarens ansvar vid in- och utskrivning (ej SiS) ska även omfatta de nya placeringsformerna. Stödboende respektive behandlingsverksamhet med familjeboende, som tar emot barn, ska inte få anställa någon utan att kontroll har gjorts i Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister.

Tillståndsplikt bör gälla för enskild verksamhet i form av stödboende, om verksamheten vänder sig till personer under 21 år. Kommuner ska vara skyldiga att anmäla motsvarande verksamhet till IVO innan den påbörjas. Detsamma gäller om kommunen överlåter till annan att driva sådan verksamhet genom entreprenadavtal. Stödboende för unga ska omfattas av särskild tillsyn genom IVO i en omfattning av minst en inspektion per år. Den som genomför en inspektion ska samtala med de barn och unga som samtycker till det. Behovet av denna särskilda tillsyn, som ska regleras i SoF, kan lämpligen följas upp efter en tid av cirka tre år.

Tillståndsplikt ska också gälla för behandlingsverksamhet med familjeboende, om den bedrivs i enskild regi, och tillståndet ska omfatta vissa utpekade familjer och antal platser. Kommuner ska vara skyldiga att anmäla motsvarande verksamhet till IVO innan den påbörjas. Detsamma gäller om kommunen överlåter till annan att driva sådan verksamhet genom entreprenadavtal. Behandling i familj ska omfattas av motsvarande tillsyn som gäller för HVB för barn och unga enligt 3 kap. 19 § SoF, dvs. verksamheten ska inspekteras minst två gånger per år varav ett tillfälle ska vara oanmält. Den som genomför en inspektion ska samtala med de barn och unga som samtycker till det.

Utredningen föreslår en ny bestämmelse i SoL som tydliggör de olika placeringsalternativ som kan förekomma för barn inom socialtjänsten. Enligt den bestämmelsen kan barn beredas vård i

- familjehem,
- boende för stöd och tillsyn (stödboende),
- hem för omvårdnad och behandling (HOB) eller
- behandlingsverksamhet med familjeboende (behandling i familj).

Barn kan också tillfälligt beredas vård i ett jourhem eller hos en anhörig eller annan närstående.

Genom utredningens förslag kommer bredden av placeringsalternativ att öka, vilket innebär mer flexibilitet och bättre förutsättningar att genomföra placeringar anpassade efter enskildas behov och förutsättningar. En helt grundläggande förutsättning för att barn och unga ska ges en trygg och säker vård är att socialnämnden i varje enskilt ärende noggrant utreder det aktuella barnets behov och gör en bedömning av vilken verksamhet eller hem som bäst kan tillgodose barnets behov.

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen ges i uppdrag att, i samverkan med IVO, följa upp och utvärdera de nya placeringsformerna stödboende och behandling i familj.

Konsekvenser av förslagen

Av barnkonsekvensanalysen framgår bland annat att förslagen om lagstadgade lämplighetskrav på familjehem och jourhem, obligatorisk registerkontroll, krav på grundläggande utbildning, tidsbegränsade medgivanden för jourhem och tidsgräns för tillfälliga placeringar i nätverket kan innebära ökad trygghet och säkerhet för placerade barn. En del av förslagen innebär också ökad tydlighet och därmed också rättssäkerhet. Införandet av de nya placeringsformerna stödboende och behandling i familj kommer att bidra till en differentiering av placeringsalternativen, så att dessa bättre kan anpassas till barns och ungas individuella behov.

Utredningens förslag om tillståndsplikt för enskild verksamhet som förmedlar familjehem och jourhem för barn till socialnämnder i förening med stöd och handledning till hemmen, stödboenden för personer från 16 till och med 20 år samt behandling i familj syftar till att uppnå en trygg och säker samhällsvård för barn och unga. Förslagen om statlig tillsyn av kommunernas familjehems- och jourhemsverksamhet kommer att öka kvaliteten och säkerheten generellt sett och dessutom göra det möjligt att följa denna verksamhet över tid. Det nationella centrum för familjehemsvård som föreslås kan bidra till att långsiktigt stödja och utveckla familjehemsvården och lyfta fram placerade barns och ungas erfarenheter. De föreslagna nationella insatserna för att underlätta rekrytering av familjehem kan bidra till att säkra tillgången på familjehem som ger en trygg och säker vård.

Av den ekonomiska konsekvensbeskrivningen framgår sammanfattningsvis följande:

- Kommunerna bör för förslagen om årliga omprövningar av medgivande för jourhem samt för krav på grundläggande utbildning för familjehems- och jourhemsföräldrar årligen tillföras 8 mkr.
- För nationella insatser för att underlätta rekrytering av familjehem bör under en tvåårsperiod anvisas 3 mkr årligen.

- För inrättande av ett nationellt centrum för familjehemsvård, som enligt förslaget bör ha en basfinansiering via statsbudgeten, bör preliminärt reserveras ett årligt belopp om 4 mkr.
- IVO bör för förslagen angående utökad tillståndsplikt och utökat tillsynsansvar tillföras 2,45 mkr för andra halvåret 2015, 4 mkr år 2016 samt därefter 3 mkr årligen (under förutsättning att regeländringarna träder i kraft den 1 juli 2015).
- Socialstyrelsen bör för att utföra vissa regeringsuppdrag preliminärt tillföras 1,25 mkr för andra halvåret 2015 samt 2 mkr år 2016.

Som framgår av beräkningarna finns betydande svårigheter att bedöma de ekonomiska konsekvenserna, vad gäller vårdkostnader, av att införa placeringsformen stödboende. Av det skälet redovisas olika alternativa uppskattningar av den omfattning stödboende kommer att få. Ett grundläggande antagande är att stödboende för vissa barn och unga kommer att utgöra ett alternativ till vård i HVB. Konsekvensberäkningen redovisas mot denna bakgrund i ett brett intervall, där effekten av att införa stödboende som en ny placeringsform bedöms uppgå till minskade årliga vårdkostnader i storleksordningen 14,8–118 mkr.

Placeringsformen behandling i familj kommer i huvudsak att utgöra ett alternativ till HVB-vård. Vårddygnskostnaden i denna placeringsform bedöms motsvara ungefär den som gäller för HVB. Omfattningen av den nya placeringsformen kommer under de inledande åren att vara begränsad. Mot den bakgrunden görs bedömningen att de ekonomiska konsekvenserna av att införa behandling i familj som en ny placeringsform kommer att vara ytterst marginella.

Sammantaget är utredningens förslag finansierade.

När det gäller konsekvenserna för den kommunala självstyrelsen innebär förslagen om lagstadgade lämplighetskrav på familjehem och jourhem samt regler om medgivande att det ställs mer detaljerade krav i lagstiftningen på socialnämndens verksamhet. Utredningen anser emellertid att det är nödvändigt med hänsyn till rättssäkerheten och intresset av att säkerställa att placerade barn och unga får en trygg och säker vård.

Utredningen föreslår att bestämmelserna ska träda i kraft den 1 juli 2015.